Shoftim 2-3: The Spiral / Otniel ben Kenaz

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

2:11-23 The Shoftim Spiral

1. Malbim to 2:12-13

בעת יעבדו בשיתוף הגם שאינם עוזבים את ד' מצד עצמו כי עדיין מאמינים שהוא בורא העולם ומחדשו, בכ"ז עוזבים את ד' אלקי ישראל בעת יעבדו בשיתוף הגם שאינם עוזבים את ד' בורא המציאות, כי כחשו בד' ויאמרו לא הוא, ויעבדו לבעל ולעשתרות:

When they serve in partnership, then although they are not abandoning Gd, for they still believe that He is the Creator of the world and the One who renews it, they are still abandoning Hashem the Gd of Israel or Hashem the Gd of our ancestors... "And they abandoned Gd" in that Gd is Creator of all that exists, too, denying Gd and saying He does not exist, and serving Baal and Ashtarot.

2. Devarim 28:63

וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָשׁ ד' עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן יָשִּׁישׁ ד' עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנָסַחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתַּה בַא שַׁמַּה לָרְשָׁתַּה:

3. Rashi to 2:16

ויקם ד' שפטים - תמיד מדור אל דור כמו שהוא מונה והולך בספר הזה שופט אחד שופט:

"And Gd established judges" – perpetually, from generation to generation, as he records in this book, judge after judge.

4. Shemuel I 12:9-11

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת ד' אֱלֹקֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתֶם בְּיֵד סִיסָרָא שֵׂר צְבָא חָצוֹר וּבְיֵד פְּלֹשְׁתִּים וּבְיֵד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלְחֲמוּ בָּם: וַיִּזְעֲקוּ אֶל ד' וַיּאֹמְרוּ חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת ד' וַנַּעֲבֹד אֶת הַבְּעָלִים וָאֶת הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיֵּד אֹיְבֵינוּ וְנַעַבְדֶדָ: וַיִּשְׁלַח ד' אֶת יְרַבַּעַל וְאֶת בְּדָן וְאֶת יִפְתָּח וְאֶת שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיֵּד אֹיָבֵיכֵם מָסַבִיב וָתֵשִׁבוּ בֵּטַח:

5. Midrash, Bamidbar Rabbah 22:6

אמרו רבותינו כתיב ביהושע (יהושע א) "כאשר הייתי עם משה אהיה עמך" והיה צריך יהושע לחיות ק"ך שנה כמשה רבינו, ולמה נתקצרו שנותיו י' שנים? בשעה שאמר הקב"ה למשה "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך" ואף על פי שנתבשר בשורות מות לא איחר הדבר, אלא נזדרז "וישלח אותם משה". אבל יהושע כיון שבא להלחם עם ל"א מלכים אמר "אם אני הורגם מיד, מיד אני מת כשם שעשה משה רבינו." מה עשה? התחיל מעכב במלחמתם שנא' (שם יא) "ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה." אמר לו הקב"ה, "וכך עשית? הריני מקצר שנותיך י' שנים."...

Our sages have said: Yehoshua 1:5 says, "As I was with Moshe, so I will be with you", and so Yehoshua should have lived 120 years, as Moshe did. Why were his years reduced by ten years?

When Gd told Moshe, "Take the vengeance of Israel upon Midian, and then you will be gathered to your nation," he did not delay even though he had been given news of his own death. Rather, he was energetic, "And Moshe sent them." But when Yehoshua came to battle the 31 nations, he said, "If I will kill them immediately, I will die immediately, like Moshe." What did he do? He began to delay in their battle, as Yehoshua 11:18 says, "For many days Yehoshua battled all of these kings." Gd said to him, "Thus you do? I will shorten your years by ten years."...

Were we always bad?

6. Midrash, Rut Rabbah 1:1

"ויהי בימי שפוט השופטים" אוי לדור ששפטו את שופטיהם ואוי לדור ששופטיו צריכין להשפט

"And it was, in the days of the judging of the judges" – Woe to a generation which judges its judges, and woe to a generation whose judges need to be judged.

Divine wrath?

7. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Yesodei haTorah 1:11-12

וכיון שנתברר שאינו גוף וגוייה, יתברר שלא יארע לו אחד ממאורעות הגופות, לא חיבור ולא פירוד, לא מקום ולא מדה, לא עליה ולא ירידה, ולא ימין ולא שמאל, ולא פנים ולא אחור, ולא ישיבה ולא עמידה... והואיל והדבר כן הוא, כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ובדברי נביאים הכל משל ומליצה הן...

Since it is clarified that He has neither body nor form, it is clarified that nothing that happens to a body can happen to Him, neither joining nor division, neither place nor measure, neither ascent nor descent, neither right nor left, neither front nor back, neither sitting nor standing... And since it is so, all of these things and that which resembles them, stated in Torah and in the words of the prophets, are all parables and metaphors...

8. Rabbi Yosef Dov Soloveitchik, Halakhic Man pg. 58

Halakhic man never accepted the ruling of Maimonides opposing the recital of *piyyutim*, the liturgical poems and songs of praise. Go forth and learn what the *Guide* sought to do to the *piyyutim* of Israel! Nevertheless, on the High Holidays the community of Israel, singing the hymns of unity and glory, reaches out to its Creator. And when the Divine Presence winks at us from behind the fading rays of the setting sun and its smile bears within it forgiveness and pardon, we weave a "royal crown" of praise for the *Atik Yomin*. The Ancient One. And in moments of divine mercy and grace, in times of spiritual ecstasy and exaltation, when our entire existence thirsts for the living Gd, we recite many *piyyutim* and hymns, and we disregard the strictures of the philosophical *midrash* concerning the problem of negative attributes.

3:1-6 Which nations were left?

9. Rashi to 3:2

למען דעת ולהתבונן דורות בני ישראל הבאים מה החטא גורם, כי עתה הם זקוקים ללמדם מלחמה: So that future Israelite generations will know and understand the effect of sin, for now they must teach them war.

10. Rabbi Avraham Yitzchak haKohen Kook, Orot, On War (Naor translation)

Chapter 4: Were it not for the sin of the Golden Calf, the inhabitants of the Land of Israel would have been reconciled with the People of Israel, for the Name of Gd called upon them would have aroused awe. No war would have been necessary, and the influence would have proceeded peacefully as in the Days of the Messiah. Only sin intervened and the matter has been delayed thousands of years...

Chapter 8: The spiritual fabric that in its present state could not prevent, despite all its glorious wisdom, wholesale slaughter and such fearful world-destruction, has proven itself invalid from its very inception... Therefore, the entire contemporary civilization is doomed and on its ruins will be established a world order of truth and Gd-consciousness.

3:7-11 – Kushan Rishatayim of Aram and Otniel ben Kenaz

11. Talmud Yerushalmi, Nazir 9:1

12. Talmud, Sanhedrin 105a

בעור שבא על בעיר. כושן רשעתים דעבד שתי רשעיות בישראל: אחת בימי יעקב ואחת בימי שפוט השופטים. ומה שמו? לבן הארמי שמו.

Be'or because he lived with his donkey. Kushan Rishatayim because he performed two evils to Israel: in the days of Yaakov and in the days of the judges. And what is his name? Lavan the Aramean.

13. Malbim to 3:10

רוח ד'. א] רוח משפט וגבורה לשפוט את ישראל ולהשיבם אל דרכי ד'. ב] וע"י ששבו אל משפטי ד' אמת, יצא למלחמה וד' עזרו. "The spirit of Gd'' - 1) Spirit of justice and strength to judge Israel and return them to the path of Gd. 2) Because they truly returned to Gd's laws, he went to war and Gd helped him.

14. Midrash, Shemot Rabbah 3:2

מהו "כי ידעתי את מכאוביו"? יודע אני כמה עתידים להכאיבני במדבר... ואעפ"כ איני נמנע מלגאלם. א"ר שמואל בר נחמן הדבר הזה שפט עתניאל בן קנז לפני הקב"ה. אמר לפניו: רבון העולם! כך הבטחת את משה, בין עושין רצונך בין לא עושין רצונך אתה גואלם, שנאמר (שופטים ג) "ותהי עליו רוח ד' וישפוט את ישראל"...

What is "For I know his pain"? I know how much they will pain Me in the wilderness... and yet I will not refrain from redeeming them.

Rabbi Shmuel bar Nachman said: Otniel ben Kenaz passed judgment on this matter before Gd. He said before Gd: Master of the Universe, You promised Moses that whether the Jews would do Your will or not, You would redeem them! This is the meaning of the verse, "And the spirit of Gd was upon him, and he judged Israel."...

15. Rambam, Moreh haNevuchim 1:45

המדרגה א: תחלת מדרגות הנבואה, שילוה לאיש עזר אלקי שיניעהו ויזרזהו למעשה טוב גדול, כהצלת קהל חשוב מקהל רעים, או הציל חשוב גדול, או השפיע טוב על אנשים רבים. וימצא מעצמו לזה מניע ומביא לעשות, וזאת תקרא רוח ד'. והאיש אשר ילוה אליו זה הענין יאמר עליו שצלחה עליו רוח ד', או נחה עליו רוח ד', או נחה עליו רוח ד', או היה עמו ד', וכיוצא באלו השמות. וזאת היא מדרגת שופטי ישראל כלם אשר נאמר בהם על הכלל וכי הקים ד' להם שופטים והיה ד' עם השופט והושיעם. וזו גם כן מדרגת יועצי ישראל החשובים רלח

ודע שכמו זה הכח לא נבדל ממשה רבינו מעת השיגו לגדר האנשים, ולזה התעורר להרוג את המצרי, ולמנוע הרשע משני הנצים, ומחוזק זה הכח בו עד שאחרי פחדו וברחו והגיעו למדין והוא גר ירא, כאשר ראה מאומה מן העול לא משל בעצמו מהסירו ולא יכול לסובלו, כמו שאמר "ויקם משה ויושיען."...

לא הביאה אחד מאלו לדבר בדבר, אבל תכלית זה הכח להעיר זה המחוזק לפעל אחד. ולא לאי זה פעל שיזדמן, אלא לעזור עשוק, אם אחד גדול או קהל, או מה שמביא לזה.

The first prophetic level is for Divine aid to accompany a person, moving and energizing him to a great positive deed, like saving an important group from evildoers, or saving a great, important person, or benefiting a large number of people. He will find something moving him to action; this is called "the spirit of Gd." Regarding one who is accompanied by this, the text will say, "the spirit of Gd was powerful upon him," or "the spirit of Gd clothed him," or "the spirit of Gd rested upon him," or "Gd was with him," and similar expressions. This was the level of all of the Jewish judges, regarding whom the Torah said in general that Gd established judges for them, and Gd was with the judge and He rescued them. This is also the level of all of the distinguished counselors of Israel...

And know that a force like this never left Moshe Rabbeinu from the time he reached maturity. This was what motivated him to kill the Egyptian and to halt the wicked one of the two fighters. The power of this force in him was such that after panicking, fleeing and arriving in Midian, a frightened stranger, when he saw a hint of corruption he could not keep himself from eliminating it. He could not bear it! As it says, "And Moshe arose and he saved them."...

None of these [examples of those who experienced *ruach hakodesh*] was moved to state anything. The purpose of this force is to awaken the strengthened person to a specific action. And it is not for any action that might be at hand, but to help the oppressed, a great person or a community, or to prevent an event that would lead to that [oppression].